

2. Духовні цінності в житті людини та їх зв'язок зі станом її здоров'я.
URL: https://cnttm-sumy.at.ua/publ/tematiczna_stattja_dukhovni_cinnosti_v_zhitti_ljudini_ta_jikh_zv_jazok_zi_stanom_jiji_zdorov_ja/1-1-0-2

3. Еременко И. Г. Олигофренопедагогика. К. : Вища школа, 1985. 326 с.

Тетяна ЛЕМБЕЙ

магістрантка спеціальності 016

Спеціальна освіта

(016.02 Олігофренопедагогіка)

Сумський державний педагогічний

університет імені А.С. Макаренка

Науковий керівник – **О.В. БОРЯК**,

доктор педагогічних наук, професор

КРАЄЗНАВЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Краєзнавча компетентність – сукупність знань, вмінь, навичок і досвіду необхідних для продуктивної краєзнавчо-дослідницької діяльності. Шкільне краєзнавство було предметом вивчення П. Тронька, В.Прокопчука, Я. Треф'яка, О. Пометун та ін. Так само формування дослідницької компетентності в учнів було предметом дослідження В.Голобородько, І. Муштавінської, Г. Лиходєєвої, П. Мороз, О. Пометун та ін. Проте конкретних досліджень процесу формування дослідницької компетентності в курсі шкільного краєзнавства на сьогодні не здійснювалось.

Мета статті - дослідити складові краєзнавчої компетентності, визначити та обґрунтувати основні напрямки її формування.

Ключові слова: краєзнавство, компетентність, заклади освіти, національно-патріотичне виховання.

Local history competence is a set of knowledge, abilities, skills and experience necessary for productive local history and research activities. School local history was the subject of study by P. Tronka, V. Prokopchuk, Y. Trefyak, O. Pometun, and others. Similarly, the formation of research competence in students was the subject of research by V. Holoborodko, I. Mushtavinska, G. Lykhodeeva, P. Moroz, O. Pometun, and others. However, specific studies of the process of formation of research competence in the school regional history course have not been carried out to date.

The purpose of the article is to investigate the components of local knowledge competence, to determine and substantiate the main directions of its formation.

Keywords: local history, competence, educational institutions, national-patriotic education.

Постановка проблеми. Введення компетенцій у нормативну та практичну складову освіти дозволяє вирішувати проблему, типову для закладів освіти, коли учні можуть добре оволодіти певним переліком теоретичних знань, але зазнають значних труднощів у діяльності, яка потребує використання цих знань для вирішення конкретних життєвих завдань чи проблемних ситуацій.

Краєзнавча робота проводиться на уроках, факультативних заняттях, у позакласній та позашкільній роботі. Краєзнавство стало важливим засобом підвищення якості знань. Залучення краєзнавчого матеріалу під час уроків історії сприяє розв'язанню загальних завдань навчання і виховання учнів, як з нормо типовим так і порушеним розвитком.

Особливо краєзнавча робота актуальна сьогодні, коли в країні – війна. Формування краєзнавчої компетенції сприяє: формуванню почуття гордості за свій народ та країну; вихованню морально-вольових якостей особистості; формуванню правової та політичної культури, становленню суспільно-активної особистості; вихованню почуття честі, гідності, шляхетності, відповідальності; соціалізації дітей тощо.

Мета статті – дослідити складові краєзнавчої компетентності, визначити та обґрунтувати основні напрямки її формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сучасної соціально-економічної, політичної ситуації в країні тема краєзнавства набуває великої гостроти та значення.

Для формування краєзнавчої компетентності у дітей з обмеженими можливостями необхідно створити умови засвоєння дітьми національного досвіду, норм культури спадщини, соціально-громадянської орієнтації. Ці знання формуються в умовах цілеспрямованого національно-патріотичного впливу через включення дітей в доступні області побутової, індивідуальної і суспільно значимої діяльності з урахуванням їх особистих інтересів і можливостей.

В основу формування краєзнавчої компетентності покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму та утвердження національних цінностей.

У зв'язку з цим актуальними на сучасному етапі стали наступні потреби: впровадження ефективного механізму формування та реалізації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання; формування національного мовно-культурного простору на основі утвердження державної мови, стійкості його ціннісної основи перед зовнішнім втручанням; формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовних цінностей Українського народу, національної самобутності;

сприяння створенню, розвитку, підвищенню якості, а також популяризації україномовного культурно-інформаційного продукту та забезпеченню доступу до нього; здійснення постійної комунікації з громадянським суспільством з питань національно-патріотичного виховання; розвиток духовності і моральності у суспільстві, утвердження традиційних сімейних цінностей; усунення впливів держави-агресора в інформаційній, освітній, культурній сферах України; запобігання перетворенню інформаційного простору на поле маніпуляцій суспільною свідомістю, продукування ціннісної дезорієнтації; гармонізація законодавства й управлінських практик у сфері формування громадянської позиції із законодавством та кращими практиками держав Європейського Союзу та держав – членів НАТО, зберігаючи в основі національні цінності і традиції; впровадження єдиного методичного та термінологічного підходу до процесу національно-патріотичного виховання; формування та впровадження єдиних стандартів щодо процесів, суб'єктів, їх компетенції та повноважень, якості діяльності у сфері національно-патріотичного виховання.

Отже, потреба постійного вдосконалення краєзнавчої компетентності вкрай важлива для держави [4, 5-6].

Музейна педагогіка є одним з найважливіших напрямків формування краєзнавчої компетентності.

Поняття «музейна педагогіка» вперше було сформульовано і введено в науковий обіг в Німеччині в кінці XIX століття. Його розробка була пов'язана з дослідниками Е. Росмелером, А. Ліхтварк, Г. Фройденталь [2].

У 1913 році на конференції «Музей як освітній і виховний заклад» А Ліхтварк першим сформулював ідеї про освітнє призначення музею і запропонував новий підхід до відвідувача як учасника діалогу. Термін «музейна педагогіка» послужив для позначення нової наукової дисципліни, яка виникла на стику музеєзнавства, педагогіки і психології [4].

У нашій країні термін «музейна педагогіка» став вживатися з 70-х років XX століття. У зв'язку з цим виникла необхідність в музейному фахівці, який допоміг би глядачеві вступити в діалог з твором мистецтва і пам'ятником культури. Музейному фахівцю необхідно знати не тільки основи світової художньої культури, історію мистецтва, а й психологію, володіти педагогічною майстерністю. Такого фахівця, називають

музейним педагогом, а область застосування його праці відповідно – музейною педагогікою [3].

Як свідчать наукові дослідження А. Бойко, Н. Вдовіна, О. Карпухіна, І. Коссова, М. Мацкевич, Б. Столярова та ін., музеї відіграють важливу і значну роль у формуванні особистості, що знаходить своє вираження в наступному:

- музеї, будучи центром зберігання культурно-історичної спадщини, сприяють формуванню у підростаючого покоління інтересу і любові до національної історії, мистецтва, емоційного тяжіння до своєї соціальної та етнокультурної середовищі, звичаїв, традицій тощо;

- музеї сприяють профілактиці та подоланню духовної кризи суспільства, зберігаючи і транслуючи в формі музейних предметів духовну спадщину суспільства;

- музеї виводять індивіда за межі соціуму в світ цивілізації, загальнолюдських цінностей, в світ культури, що сприяє художньо-естетичному розвитку населення;

- освітнє середовище музею не тільки розширює кругозір і дає певні знання, а й є місцем, де створюються умови для самонавчання та саморозвитку особистості, сприяючи формуванню переконань і особистого досвіду щодо історії та культури [33].

Про необхідність використання музейної педагогіки писали ще П. Блонський, П. Каптерев, К. Ушинський, С. Шацький. На їхню думку, саме в тимчасовому предметно-просторовому середовищі музею здійснюється трансляція духовного, культурного досвіду, накопиченого людством за багато століть свого існування.

Сьогодні основною метою музейної педагогіки прийнято вважати створення умов для розвитку особистості шляхом включення її в різноманітну діяльність музею. Виходячи з вище сказаного, найбільш значними завданнями музеїв в сфері освіти є:

- Формування у дітей уявлення про музей. Залучення до музею і музейної культури з раннього віку.

- Формування потреби в спілкуванні з культурною спадщиною та ціннісного ставлення до нього.

- Формування самосвідомості, становлення активної життєвої позиції, вміння успішно адаптуватися в навколишньому світі.

➤ Формування дитячо-дорослої спільної діяльності на матеріалі музейної практики.

➤ Розвиток творчих і організаторських здібностей, надання можливості реалізуватися відповідно до своїх уподобань та інтересів, виявити свою неповторну індивідуальність.

➤ Розвиток пізнавальних здібностей та пізнавальної діяльності.

➤ Розвиток мовлення і словникового запасу.

➤ Виховання любові до природи рідного краю і людей, які піклуються про його процвітання.

➤ Виховання культури поведінки.

➤ Активізація творчих здібностей особистості і творчої діяльності в музеї.

➤ Пошук нових форм спілкування з культурною спадщиною.

Формування громадянської самосвідомості, розвиток пізнавальних, творчих здібностей і виховання культури поведінки підростаючого покоління в музейній педагогіці реалізується в кількох історично сформованих напрямках: пошуково-збиральне; експозиційне; екскурсійне; культурно-масові заходи.

У дитини з різними порушеннями пізнавальної діяльності виникають труднощі безпосереднього освоєння навколишнього світу з його різноманітними проявами і в тому числі з об'єктами культури, спостерігається несформованість духовно-моральної культури. Однак саме культурне середовище дозволяє розширити можливості соціальної адаптації дитини з інтелектуальними порушеннями. Оскільки вона не тільки збагачує і розширює знання учнів про навколишній світ і світову культуру, а й позитивно впливає на емоційний і особистісний розвиток. Для дитини з ООП така форма спілкування зі світом мистецтва дає можливість дізнатися про цікаві історичні події та факти, що відбуваються в різні періоди часу, познайомиться з відомими героями і знаменитими людьми інших епох.

Висновки та подальша перспектива. У ході проведеного дослідження було з'ясовано, що музейна педагогіка допомагає вирішувати практично всі завдання шкільної освіти та може бути використана для реалізації як комплексних, так і додаткових програм освіти молодших школярів з інтелектуальними порушеннями.

Цей напрямок відіграє важливу роль у формуванні системи цінностей дитини, в її залученні до історичної, культурної, природної спадщини; сприяє вихованню толерантності, пізнавального, творчого та емоційному розвитку. Крім того, музейна педагогіка забезпечує наочність освітнього процесу, сприяє взаємодії закладу освіти з сім'єю і соціумом. Педагоги СЗСО мають змогу використовувати музейну педагогіку у навчально-виховному процесі, знайомити дітей з історичним минулим, традиціями, побутом нашого народу, видатними майстрами, тим самим закладають фундамент патріотичного виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атемасова О. А. Проблеми розвитку та корекції емоційної сфери молодших школярів. Х. : Ранок, 2010. 176 с.
2. Висоцька А. М. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних навчальних закладах для дітей з розумовою відсталістю (5-10 класи) : методичні рекомендації. К. : 2012. 106 с.
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. К. :Знання, 2008. 566 с.
4. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д. Українська козацька педагогіка і духовність. Умань, 1995. 58 с.

Вікторія ЛОЗА

аспірантка 1 року навчання
спеціальності Спеціальна освіта
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка
Науковий керівник – **О.В. КОЛИШКІН**,
канд. пед. наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У даній статті розглянуто особливості процесу формування культури здоров'я учнів початкових класів з інтелектуальними порушеннями. Зазначається, що цей процес вимагає спеціальних підходів та методів через недостатньо розвинену пізнавальну діяльність учнів. Вказується на необхідність застосування ігрових технологій, візуальних засобів та інтерактивних ігор для розвитку їхнього пізнавального потенціалу та формування навичок здорового способу життя. Загалом, процес формування культури здоров'я учнів початкових класів з інтелектуальними порушеннями вимагає застосування спеціалізованих методів та підходів для сприяння їхньому розвитку та формуванню здорового способу життя.

Ключові слова: формування, культура здоров'я, учні початкових класів, інтелектуальні порушення.